

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexă nr.17
La Hotărîrea Consiliului INJ
nr.1/4 din 29.01.2016*

CURRICULUM

la disciplina

„PSIHOLOGIA JUDICIARĂ”

(candidați la funcțiile de judecător și de de procuror)

AUTOR:

***Carolina Trigub,**
Psiholog, formator INJ*

AVIZAT

_____
Șef al Direcției instruire și cercetare

CHIȘINĂU, 2016

I. PRELIMINARII

Curriculumul la disciplina „*Psihologia judiciară*” se încadrează în problematica reformei sistemului de justiție din Republica Moldova și se axează pe tendințele actuale de dezvoltare a competențelor profesionale ale judecătorilor și procurorilor. Studiarea acestei discipline are menirea de a contribui la familiarizarea audienților programului de formare inițială organizat de Institutul Național al Justiției cu psihologia individului aflat în conflict cu norma juridică, rolurile care-i revin acestuia în „drama judiciară”.

Psihologia judiciară, ca știință și practică, asigură studiul și analiza complexă a comportamentelor umane implicate în procesul judiciar (omul într-o ipostază specială). De asemenea, disciplina nominalizată oferă audienților posibilitatea de a studia caracteristicile psihosociale ale participanților la acțiunea judiciară, modul în care aceste caracteristici apar și se manifestă în condițiile concrete și speciale ale interacțiunii lor în cele trei faze: faza pre-infracțională, infracțională propriu-zisă și post-infracțională.

Destinatarii formării: procurori/judecători.

Scopul disciplinei constă în dezvoltarea competențelor procurorilor și judecătorilor de a analiza aspectele psihologice ale activității judiciare și a persoanelor incluse în actul judiciar și de a construi activitățile în baza acestor competențe.

II. COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei audientul va obține următoarele competențe:

- să stabilească interconexiunea personalitatea infractorului – context - act infracțional prin prisma particularităților psihologice;
- să aplice cunoștințele psihologice în procesul de comunicare cu infractorul, bănuitul, învinutul și inculpatul;
- să utilizeze concluziile examenului psihologic/expertizei psihologice în calificarea infracțiunii și emiterea sancțiunii;
- să aprecieze locul și rolul tehnologiilor psihologice specifice în activitatea judiciară;
- să-și dezvolte competențe psiho-intelectuale și moral-afective profesional importante;
- să valideze în practica judiciară a unor modele științifice elaborate de psihologia generală și psihologia socială.

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

- să cunoască ariile de competență ale psihologiei judiciare și să definească rolul psihologiei judiciare în activitatea procurorului/judecătorului;
- să aprecieze și să utilizeze tehnologii psihologice specifice activității judiciare;
- să estimeze și să interpreteze caracteristicile psihologice ale persoanelor implicate în actul infracțional;
- să cunoască coordonatele psihologice ale procesului judiciar.
- contribuția efectivă la stabilirea adevărului și aplicarea legii.

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formator	Semestrul II	Total ore	Ore curs	Ore practice	Evaluarea
Psihologia judiciară	Carolina Trigub	procurori	22	0	22	colocviu
		judecători	12	0	12	

V. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr. d/o	TEMATICA	Ore curs		Ore practice	
		procurori	judecători	procurori	judecători
1.	Obiectul, rolul, domeniile de competență ale psihologiei judiciare	0	0	2	2
2.	Psihologia personalității infractorului	0	0	6	4
3.	Aspecte psihologice ale mărturiei judiciare	0	0	6	2
4.	Psihologia procesului judiciar	0	0	4	2
5.	Tehnologii psihologice specifice activității judiciare	0	0	4	2
TOTAL		0	0	22	12

VI. UNITĂȚI TEMATICE

Unități tematice	Strategii didactice Resurse logistice	Lucrul individual
Tema 1. Obiectul, rolul și ariile de competență ale psihologiei judiciare		
<i>Ore practice</i> • Obiectul de studiu, scopul și obiectivele psihologiei judiciare. • Obiectivele teoretice și obiectivele practic-aplicative ale psihologiei judiciare. Contribuția altor discipline în conturarea domeniului psihologiei judiciare; Beneficiarii cunoștințelor de psihologie judiciară. Rolul psihologiei judiciare în activitatea judecătorului și procurorului. Probleme practice care stau în atenția	Prelegere modernă/ Prezentare power point Explicția/ Demonstrația Brainstorming Discuția/Fleepchart	Lucrul cu suportul de curs și alte surse adiționale.

psihologiei judiciare.		
Tema 2. Psihologia personalității infractorului		
<i>Ore practice</i> • Abordări posibile ale personalității infractorului. Personalitatea ca factor ce determină infracțiunea. Perspective asupra personalității: nomotetic vs. ideografic .Perspective asupra personalității: trăsături vs. tipologii. • Personalitatea criminală din perspectivă modelului de trăsături • Caracteristicile nucleare ale personalității criminale: egocentrism, labilitate emoțională, agresivitate, indiferență afectivă. • Caracteristicile cheie ale personalității delincvente: instabilitate emotiv-acțională, inadaptare socială, căutarea satisfacției materiale sau morale prin intermediul infracțiunii, duplicitatea comportamentului infracțional. • Indicatori pentru caracterizarea personalității infractorului: tipul crimei săvârșite, scopul și motivul infracțiunii, sentimentul vinovăției, modalitățile de comitere a infracțiunii, situația și provocările comiterii infracțiunii, totalitatea circumstanțelor agravante și atenuante, atitudinea infractorului față de cele săvârșite, etc. • Tipologia infractorilor: în funcție de gradul de conștientizare și control al comportamentului criminal; tendința de repetare a acțiunilor criminale; gradul de pregătire infracțională; modul în care personalitatea infractorului afectează comportamentul propriu; orientarea sistemului de valori al infractorului. • Caracteristica psihologică a categoriilor de infractori: infractorul agresiv sau violent, infractorul achizitiv, infractorul recidivist. • Infractorul din perspective psihiatrică. • Particularități psihologice ale comunicării cu infractorul.	Prezentare interactivă Brainstorming /Feedback Conversația Studiu de caz/ Simulare Lucrul în grupuri mici Joc de rol	Lucrul cu suportul de curs și alte surse adiționale. Modelarea portretului psihologic al unui anumit tip de infractor. Analiza aspectului motivațional al infracțiunii în baza studiului de caz. Analiza tipurilor de personalitate criminal în baza vizionării filmului Experimentul.
Tema 3. Mărturia judiciară		

<i>Ore practice</i> • Problematika psihologică a mărturiei judiciare de bună credință. Problematika psihologică a mărturiei judiciare de rea credință. • Manifestările psiho-comportamentale ale persoanei în procesul de depunere a mărturiilor. • Interdependența comportamentului verbal, para-verbal și cel non-verbal. • Procesele psihice implicate în dobândirea informației de către martor. Calitatea și veridicitatea datelor dobândite prin diferite procese psihice. Memoria ca proces de stocare a informației. • Reactivarea informațiilor. Fidelitatea mărturiei judiciare. Tipuri de martori.	Prelegere interactivă/Explicația Brainstorming Joc de rol/ Simulare/ Problematizare Studiu de caz în grupuri mici Flipchart	Lucrul cu suportul de curs și alte surse adiționale Modelarea situațiilor de demonstrare a interdependenței comportamentului verbal, para-verbal și cel non-verbal al persoanei. Modelarea portretului psihologic al unui anumit tip de martor.
Tema 4. Psihologia procesului judiciar		
<i>Ore practice</i> • Particularitățile psihologice ale acțiunilor incluse în procesul judiciar. • Aspecte psihologice ale organizării examinării în procesul judiciar. Reglarea relațiilor interpersonale în procesul analizei cazului penal: strategii de conduită. Aspectul cognitiv al activității judecătorului. • Psihologia interogării în cadrul procesului judiciar. Tactici de utilizare a întrebărilor. Întrebările utilizate pentru diagnosticul și înlăturarea mărturiilor falsificate. Psihologia duelului judiciar. • Particularitățile psihologice ale activității procurorului în procesul judiciar. Cuvântarea procurorului. • Aspecte psihologice ale aprecierii infracțiunii și stabilirea pedepsei. Psihologia stabilirii sentinței penale.	Explicația Brainstorming Conversația Discuții în grupuri Simulări/Problematizări Studii de caz în grupuri mici Flipchart	Lucrul cu suportul de curs și alte surse adiționale. Argumentarea aspectelor psihologice ale rolului judecătorului în procesul judiciar. Exersarea competenței de identificare a particularităților psihologice individuale ale inculpatului pentru organizarea interogării în cadrul procesului judiciar.

Tema 5. Tehnologii psihologice specifice activității judiciare

<i>Ore practice</i>		
1. Expertiza psihologică judiciară Rolul expertizei psihologice în practica judiciară, limitele ei de competență. Ordonarea și realizarea expertizei psihologice judiciare; elaborarea și prezentarea raportului de expertiză; utilizarea rezultatelor expertizei psihologice judiciare în practica judiciară. Întrebările adresate expertizei psihologice judiciare pe dosare penale și civile.	Prezentare interactivă Brainstorming Conversația Studiu de caz Simulări Dezbateri în grupuri mici Flipchart	Lucrul cu suportul de curs și alte surse adiționale. Elaborarea unei fișe pentru observare. Elaborarea unei fișe pentru analiza urmelor la locul crimei, în scopul elaborării portretului psihologic al infractorului. Formularea întrebărilor pentru expertiza psihologică judiciară pe un anumit tip de dosar.
2. Elaborarea portretului psihologic al criminalului în baza urmelor lăsate la locul crimei. Scopul și limitele de aplicare a tehnicii. Principiile conceptuale care au stat la baza elaborării și utilizării tehnicii. Etapile de alcătuire a portretului psihologic al criminalului: reconstituirea tabloului crimei, identificarea și interpretarea psihologică a comportamentului individual al criminalului. Tehnici de identificare a acțiunilor individuale ale infractorului. Tehnici de interpretare psihologică a acțiunilor individuale ale infractorului.		

VII. EVALUAREA

A. Evaluarea continuă se va realiza prin următoarele metode:

- rezolvarea sarcinilor aplicative în cadrul seminarelor (simulări, studii de caz, lucrul de grup, elaborări, expres-dezbateri, etc.);
- prezentarea informațiilor culese din surse adiționale;
- prestația audientului la orele de curs.

B. Evaluarea finală se va realiza prin colocviu la finele disciplinei de studiu, care va consta dintr-o evaluare scrisă ce va cuprinde subiectele din curriculum. Evaluarea scrisă va fi divizată în 2 părți, după cum urmează:

- un subiect teoretic;
- un subiect de rezolvare a unei situații aplicative (speță).

VIII. BIBLIOGRAFIE

Acte legislative și normative:

1. Codul penal
2. Codul de procedură penală

Literatură didactică și științifică:

1. Butoi I., Butoi T. Tratat universitar de psihologie judiciară: teorie și practică, Editura Pinguin Book, București, 2006.
2. Rîjicov S. Expertiza psihologică judiciară în cadrul sistemului judiciar // Expertiza judiciară în cauzele privind minorii. Chișinău, 2005, 136p. Chișinău, Combinatul poligrafic, 2005, p. 118-136.
3. Rîjicova S. Ce e bine să știi dacă ești în conflict cu legea? (Asistența minorilor în conflict cu legea). Volumul I. Chișinău, Helmax, 2004, 20 p.
4. Rîjicova S. Expertiza psihologică judiciară în cadrul sistemului judiciar //Expertiza judiciară în cauzele privind minorii /Institutul de Reforme Penale. Chișinău, Combinatul Poligrafic, 2005. – p.118-132.
5. Rîjicova S. Ghid pentru specialiștii din domeniul justiției juvenile (Asistența minorilor în conflict cu legea). Volumul II. Chișinău, Helmax, 2004, 24 p.
6. Tănăsescu, I., Criminologie, Agresologie, Victimologie, Detentologie. București: - Editura Allbeck, 2003. – 210 p.
7. Антонян Ю. «Изучение личности преступника», Москва, 1982,13 pag..
8. Васильев, Владислав. Юридическая психология: Учебник для вузов. СПб: Питер, 2000, 317 с.
9. Еникеев, М. И. Юридическая психология. – СПб Питер 2004.- 480 с.
10. Маиоров Н. И., Оброзцов В. Л. «Личность преступника», Москва, 1975, 46 pag.;
11. Мамонтова С.Н. Прикладная юридическая психология, 2008
12. Нагаев В.В. Основы судебно-психологической экспертизы. – Москва: Закон и право, 2003. – 430 с.
13. Пирожков В. Ф. Криминальная психология, Москва, 2007
14. Реан А.А. Судебно-психологическая экспертиза по делам об изнасиловании. – Психологический журнал, 1990, том 11, N 2, с. 74-81
15. Романов, В.В.. Юридическая психология: Учебник для вузов. Москва: Юрист, 2005. – 587 с.
16. Сафуанов Ф.С. Аффект: судебно-психологический экспертологический анализ // Психологический журнал. Москва, 2001, т. 22, N 3, с. 15-25.
17. Сорочан В.В. Юридическая психология, 2010
18. Столяренко А. М. Энциклопедия юридической психологии, 2003
19. Чуфаровский Ю.В. Юридическая психология. Учебное пособие, Москва, 1997